

Vybraná přednášená témata (z nich vychází obsah testu):

1. Vývojová psychologie – vymezení, metody, základní pojmy:

Činitelé vývoje; vztah dědičnosti a prostředí

Základní metody – longitudinální a průřezový výzkum, anamnéza a katamnéza

2. Periodizace psychického vývoje

Vývojová změna, vývojové mezníky – biologické, psychologické, sociální

Kritická a senzitivní vývojová období

Vymezení vývojových období podle M. Vágnerové

Pojetí vývojových úkolů, krizí a konfliktů E. Eriksona, charakteristika jednotlivých období

3. Raná citová vazba (pouto, přilnutí... **attachment**; J. Bowlby, M. Ainsworthová)

Význam vazby v celoživotní perspektivě

Principy: vnitřní pracovní model (vztahů a sebe), bezpečné zázemí

Typy vazby (jistá, nejistá – vyhýbavá, odmítavá/ambivalentní, dezorganizovaná) – okolnosti vzniku,

Projevy; chování dětí s různým typem vazby v testu neznámé situace a v běžném životě

Možnosti práce s dětmi s nevýhodným typem vazby

4. Citová a sociální deprivace v dětství (Z. Matějček, J. Langmeier)

Základní vývojové potřeby podle Z. Matějčka

Typické projevy deprivace v různých věkových obdobích

Typy deprivovaných dětí (relativně kladně přizpůsobený, se zvýšením intenzity nenasyčených potřeb,

apatický/útlumový, se substitutivním zvýšením intenzity jiných tendencí, typ sociálně hyperaktivní a

sociálně provokativní)

5. Teorie kognitivního a morálního vývoje

J. Piaget – kognitivní vývoj; principy asimilace a akomodace v procesu ekvilibrace

Stádia kognitivního vývoje podle Piageta – charakteristiky a časové vymezení

L. S. Vygotsky – zóna nejbližšího vývoje

Aplikace principů popsaných Piagetem a Vygotským v současných přístupech ke vzdělávání

L. Kohlberg – morální vývoj: úrovně a stádia, morální dilemata; kritika – C. Gilliganová

6. Období významná z hlediska vašeho profesního zaměření:

6a. Předškolní věk

Kognitivní vývoj: kategorizace, období „proč“, role fantazie; charakteristiky období dle Piageta; vývoj řeči – aktivní slovník, artikulace

Sociální vývoj – „veřejná socializace“, kontakt s vrstevníky; sociální učení

Emoční vývoj – porozumění emocím a záměrům druhých – „teorie myslí“, rozvoj seberegulace, vývoj „svědomí“

Hra – funkce, typy hry, vývoj sociální, hry s materiálem, funkční a činnostní hry, konstrukční a symbolická hra, soutěživá hra, kresba

6b. (Mladší) školní věk

Vymezení, členění, pojetí v různých vývojových teoriích (Freud, Piaget, Erikson, Kohlberg);

„střízlivý realismus“,

Školní zralost a připravenost pro školu – charakteristiky tělesného, kognitivního (pozornost myšlení – decentrace, konkrétní operace), emočního a sociálního vývoje.

Zájmy a potřeby v mladším školním věku

Vývojové změny v průběhu mladšího školního věku

Další rozšiřující témata (neobjeví se v závěrečném testu, podle oboru studia mohou být součástí otázek k SZZ)

1. Prenatální, perinatální a novorozenecké období

Základní členění

Novorozenecké období – rané reflexy, kognitivní a emoční vývoj, protosociální chování

Synchronizovaný cyklus interakce (B. Brazelton), intuitivní rodičovské chování (H. a M. Papouškovi), fenomén zrcadlení

2. Kojenec, batole

Kojenecké období – časové vymezení, pojetí v různých vývojových teoriích – Freud, Erikson

Motorický vývoj – A. Gesell; kognitivní vývoj – počátky učení, první „hra“; sociální vývoj – „strach z cizince“, reakce na separaci (R. Spitz), raný vývoj komunikace

Batole – časové vymezení, pojetí v různých teoriích (Freud, Erikson, Mahlerová, Bowlby)

Motorický vývoj – výkon v oblasti jemné a hrubé motoriky; kognitivní vývoj – počátky učení nápodobou, přechod od experimentace ke hře; vývoj řeči; emoční vývoj – vztahové a sebehodnotící emoce; sociální vývoj – identita „já“, rozvoj autonomie, období vzdoru

5. Adolescence

časové vymezení, členění

vývojové změny – biologické, kognitivní, emoční a sociální

význam vrstevnických skupin; změny vztahů k autoritám, otázka konfliktní povahy dospívání

partnerské vztahy identita v adolescenci (J. Marcía) – stavy identity: difúzní identita, aktivní hledání, moratorium, „náhradní identita“, status dosažení identity

„vynořující se dospělost“ (emerging adulthood – J. Arnett)